

MINNES STRIDEN: Paul Sivertsen fra Tverrelvdalen var med i den innerste sirkelen til folkeaksjonen, og var den som lagde låsene til lenkene, som ble brukt under stor-demonstrasjonen i januar 1981. (Foto: Hanne Larsen)

Alta-utbygginga delte den lille bygda Tverrelvdalen i to.

Av Hanne Larsen
hanne@altaposten.no

– Det var som en liten krig i bygda. Du hadde folk som du ikke visste hvor de hørte til. Når de pratet med deg, var de med deg, og når de pratet med andre, var de for utbygginga. Våre unger fikk også merke hvor vi stod. De fikk høre fra unger til de som var for utbygging, at «dere kommer ikke til å få strøm», og slike ting, sier Paul Sivertsen.

Henta seg en laks

Han sitter i godstolen i stua hjemme i Borrasslia og skuer utover jordene. Bak fjellene mot sør snor Altaelva seg. Det unike vassdraget har alltid hatt en sterk posisjon i Tverrelvdalen, til tross for at bøndene i bygda ikke fikk elverett, slik bøndene i Storelvdalen og visse andre deler av Alta fikk. Mange dalinger følte dette som en stor urettferdighet, som gjerne ble rettfærdiggjort ved å dra til «Storelva» og hente seg en laks i ny og ne.

– Ja, det var sånn at når man fikk lyst på laks, så henta man en laks. Så var man fornøyd med det. Jeg har ikke vært med på å tømme elva, forsikrer Sivertsen, og legger lattermildt til:

– Men det sies jo at laksen går opp Altaelva, og ned Tverrelva.

Selv er han vokst opp med et sterkt forhold til elva.

– Helt fra jeg var guttunge hørte jeg gamlingene prate om laksen og turene. For meg var det ordentlig villmark. I Sandia var det spor

etter både bjørn og elg. Så det var alt dette som gjorde at jeg engasjerte meg, sier han.

Lagde lås til lenkene

Sammen med sin avdøde far, Sigvald Sivertsen, var Paul Sivertsen ihuga motstandsmann, og høyst delaktig i folkeaksjonens arbeid.

– Det mange ikke vet, er at det var jeg som lagde låsene til kjettingene, som vi brukte da vi lenket oss sammen på Nullpunktet under den store politiaksjonen, forteller Sivertsen.

Tverrelvdalen ligger noen kilometer unna Stilla og det berømte Nullpunktet, hvor utbygging motstandere fra hele verden samlet seg. Her laget de en barrikade mot anleggs-maskinene, som på oppdrag fra myndighetene skulle bygge vei frem til det planlagte kraftverket i Sautso. I fremste rekke blant demonstrantene lå Sigvald og sønnen Paul.

– Gubben var der hele tida. Han likte å prate, og det var mange interessante folk med ulike interesser der oppe. Jeg måtte hente han ned innimellom, så han fikk bade og vaske klær, sier Paul leende.

Fra hele Alta ble det vartet opp med lapskaus, suppegryter og hjembakt brød til de som lå i Stilla. Folkeaksjonen mottok også sponning fra bedrifter over hele landet.

– Det var et helt apparat i sving, bekrefter Sivertsen, som jobbet som dreier på Westamarin i Skajaluft.

– Jeg husker at jeg solgte lodd på jobben til inntekt for demonstrantene. Da jeg sjøl vant en pose sjokolade, sa sjefen til meg: «Den kan du kose deg med oppe i Stilla».

Tirret bygdefolket

Selv om sjefen var velvillig, var det andre

som slett ikke likte standpunktet til Sivertsen og hans medsammensvorne. Det å ha en mengde med fremmede som «rak oppetter bygda», irriterte, og tildels skremte folk.

– Jeg tror folk i Dalen var litt engstelige, kommenterer Gerd Sivertsen, kona til Paul, mens ektemannen føyer til:

– Det var veldig mange forskjellige folk som kom, og som gjorde at enkelte i Dalen ble helt rabiat. Så dem en i rød fjellanorakk, så trodde dem det var en demonstrant.

Argumentene om at aksjonistene hindret arbeidsfolk i å gjøre jobben sin, og okkuperte skiferbruddene, ble også brukt som skyts til en motaksjon som bygde seg opp. Søndag 8. juli i 1979 hadde en gruppe tverrelvdalinger, kronstinger og elvebaksinger fått nok. Sent på kvelden samlet de seg og kjørte i flokk og følge opp til Stilla. Målet var å jage vekk demonstrantene.

Tirsdag 10. juli 1979, stod følgende i Alta-posten:

«Så er rabalderet løst i Stilla. Søndag kveld gikk et såkalt borgervern fra Alta til aksjon mot teltedemonstrantene, som siden torsdag har hindret en videreføring av anleggsveien mot Savtso. Det var ved halv elleve-tida søndag kveld at et borgervern på rundt 50 personer reiste opp til Stilla. Demonstrantene mot utbygging av Alta-elva i Stilla ble bedt om å fjerne seg ellers ville de bli «lempet» ut».

Videre:

«Deltakerne i borgervernet hevdet at de har full støtte fra befolkningen i Alta, og kjente Arbeiderpartimedlemmer som Jon Lundberg, Lars Bakken og Ole Kristensen ble sett i flokken som rundt 22.30 tok saken i egne hender».

– Hvem skulle de verne?

Paul Siversten kjenner godt til den aktuelle kvelden.

– De møttes på fotballplassen i Dalen og da var det en som skal ha stått og hisset seg opp og ropt mens han hyttet med nevene: «Er det noen som har større never enn meg?». Nei, det var det selvfølgelig ikke. Så kom de oppover til Stilla. Harald Opgård var utnevnt til leder for borgervernet, og skulle holde tale. Men suset fra elva og dårlig akustikk i mikrofonen, gjorde at ingen hørte hva han sa. En ropte «jævla finnfan», forteller Paul.

Han rister på hodet:

– Ja, det såkalte borgervernet. Hvem de skulle verne vet ikke jeg. Jeg tror mange var oppildnet av de som hadde maskiner. Kanskje de håpet på arbeid når veiarbeidet skulle ta til, spekulerer han.

Den sindige tverrelvdalingeren var inkludert i den innerste sirkel til lederne av folkeaksjonen. Han minnes en middag hos leder Alfred Nilsen, hvor Arne Næss var gjest. Under måltidet får de en beskjed om at statsminister Odvar Nordli har snudd, og stoppet utbygginga.

– Da fikk vi inntrykk av at vi hadde vunnet og jeg husker jeg sa til Arne Næss: «Det nytter å kjempe». Da svarte han: «Det er det eneste som nytter». Men det viste seg at utbygginga kun var utsatt, forteller Paul.

Studenten Otto

Naturvernkampen i Alta var også noe som appellerte til unge idealister, ikke minst studenter. Otto Erik Aas fra Tverrelvdalen var 26 år i 1979 og studerte den gang i Tromsø, hvor han var delaktig i folkeaksjonens Tromsø-gruppe. Men han var ofte hjemme

Om en liten krig i bygda

LEMPET VEKK: Sigvald Sivertsen, far til Paul, var fast innslag i Stilla-leiren. Her blir han båret vekk av lovens voktere. (Foto: Helge Sunde)

for å vise sin sympati. Aas er klar på at han ikke har noen sentral rolle i aksjonene som pågikk, men i en spesiell hendelse, mener han å hatt en finger med i spillet.

– Det var på sensommeren eller høsten i -79, og det var en søndag, mener jeg. Vi dro på tur til Stilla da jeg oppdaget at de var begynt å bygge veien lenger oppover. De var kommet helt til det vi i dag kjenner som Nullpunktet. Dette var ikke kjent for allmennheten og jeg ble veldig overrasket da jeg oppdaget det. Jeg dro rett hjem og ringte til Ulrik Wisløff, som var leder for Detsikaleiren. Han ble veldig glad for at jeg ringte og sa ifra, og ikke mange timer senere var det full mobilisering oppe i Stilla, sier Otto.

Når det gjelder borgervernet sier SV-politikeren og læreren:

– De var veldig aktive og la ikke skjul på det de mente. Det falt nok mange uttalelser som ikke burde forekommet i et demokratisk samfunn, og for noen tok nok følelsen

overhånd. Noen av truslene gikk på vold og var alvorlige, til dels litt skremmende. Jeg tror kanskje noen av dem angrer litt i dag.

Merkedagen

14. januar 1981 er en merkedag i norsk etterkrigshistorie. Da ble et sted mellom 800 og 1000 politifolk fraktet oppover Tverrelvdalen, i en militærkolonne man ikke hadde sett maken til i fredstid. Sprengkulda, som hadde ligget som en klo over teltleiren over lengre tid, hadde denne morgenen sluppet taket. Det skal ha vært rundt 14–15 minus, da horden av politi tok løs på oppgaven med å fjerne demonstrantene, en gang for alle.

– Jeg var grytidlig der oppe og kokte kaffe denne morgenen, da jeg fikk beskjed om at det var en hel armada på vei oppover, forteller Paul.

Han hadde brukt hobbykveldene sine nede på Westamarin, til å utvikle det de trodde var en ubrytelig lenkelås, som skulle brukes under politiaksjonen alle ventet på.

– Jeg var nede hos Alfred Nilsen og fikk godkjent den. Det var en bøyle som du trykte ned, og da var den i lås. Det var mye arbeid for å få det til. Men når de begynte med vinkelsliper hjalp det lite, sier Paul.

I boka til Lars Martin Hjorthol, «Alta, Kraftkampen, fra 2006», sier folkeaksjonens leder Alfred Nilsen i etterpåklokskapens lys: «Vi brukte kanskje for lang tid på å utvikle lenketyper, og for lite tid på å gjøre det politisk vanskelig å bruke vinkelsliper».

14. januar var Nullpunktet barrikadert med lavvoer og isborger og foran det hele satt demonstrantene lenket sammen i et fargerikt fellesskap. Mange hadde pesk, skaller og skinnluer, mens andre hadde lag på lag med islendere under anorakkene. I dette kaoset

hadde Paul Sivertsen en ganske sentral rolle.

– Ja, jeg hadde bare én nøkkel til alle låsene, og det satt mange kvinnfolk låst fast, som var livredde for ikke å komme løs hvis de måtte pisse. Så jeg måtte låse meg fast sammen med dem. Det var jo litt artig oppi det hele, sier han leende.

– Går det an å beskrive den morgenen?

– Det var veldig trist og det var veldig mye tårer i øynene på mange. Men det skal sies at politifolkene som kom med vinkelsliperne, var veldig humane. Politifolkene hadde en skitjobb. Isborgene var spylt med vann, så glatt var det også. Og de måtte bære folk som var helt slappe. Men det var ingen som gjorde fysisk motstand. Jeg ble tatt ned og kjørt på glattcelle, hvor jeg satt en times tid. De brukte vel hele dagen på å rydde leiren. Det var en vemodig og trist dag. Vi skjønte at vi ikke klarte å stå imot en sånn hær med politi.

Dempet NVE

Nederlaget til tross, Sivertsen mener kampen ikke var forgjeves.

– Jeg mener i hvert fall at vi oppnådde noe. Motstanden la en demper på NVE, som den gang var en stat i staten, og har ført til at andre vassdrag ble spart. Maze ble ikke neddemmet og demninga ble tryggere, enn det som var tenkt i utgangspunktet. I den første planen var demninga mye smalere på toppen må vi huske på, sier han.

– Men det er en ting jeg har dårlig samvittighet for, og det er at i kjølvannet av saken ble både Sametinget og Finnmarkseiendommen opprettet. Det var i grunnen det vi oppnådde til syvende og sist, sier han.

– Hva er i veien med Sametinget og Finnmarkseiendommen?

– Jeg føler at vi som finnmarkinger har veldig lite vi skulle ha sagt. De har innført skyhøye festepriiser og tar ikke imot kritikk. Da Statskog styrte, var det lettere å få kontakt med dem. Når det gjelder Sametinget mener jeg det har blitt en veldig kostbar organisasjon, som gagnar en liten del av befolkninga. Ikke er det alle samene heller som er begeistret for det, sier Sivertsen.

– Er det rett?

Når det gjelder selve innhugget i Nord-Europas største canyoen, medgir Paul at han er bitter på myndighetene.

– Det ble snakket om at det skulle bli så mange varige arbeidsplasser, men det er nå bare arbeidsplassene til de som driver med vedlikehold som er igjen. Og når det gjelder kraftbehovet, så har til og med Gro Harlem Brundtland sagt at hadde hun visst at det ble så kostbart og at strømforsyningen ble så liten, så hadde elva aldri vært bygd ut, hevder Sivertsen.

Under motstandskampen fikk Paul og de lokale utbyggingsmotstanderne støtte fra hele landet. Høyt utdannede folk, akademikere, dommere og kulturkjendiser viste sin sympati. Sivertsen innrømmer at støtten gjorde det enklere å sette seg opp mot myndighetene.

– Det er klart. Det å være på lovens side er jo ofte det enkleste, så for oss var støtten viktig.

– Kan du forstå dem som valgte å stå på myndighetens side?

– Jeg vet ikke om jeg kan forstå det. Uansett sak så må du ha en motforestilling og spørre deg sjøl: Er det rett det som foregår? Man kan ikke godta alt som kommer fra høyere hold. For meg ble kampen et bevis på at det nytter å yte motstand, sier Paul.

VAR UNG OG IDEALISTISK: Otto Erik Aas var student i Tromsø da Alta-saken raste i hjembygda. SV-politikeren var mange turer hjemom i løpet av de to årene det kokte som verst. (Foto: Hanne Larsen)

Ble mistenkt for sprengningsforsøk

Paul Sivertsen var i politiets søkelys etter sprengningsforsøket mot Fossan bru.

Høsten 1981 ble det gjort et mislykket forsøk på å sprengre, eller sette fyr på Fossan bru, som ligger mellom Tverrelvdalen og Stilla. I Altaposten 8. oktober 1981 står det følgende: «Etterforskninga i forbindelse med å forsøke å sprengre Fossan bru er i ferd med å gi resultater. Politiet har ringet inn tre mistenkelige personer, som skal være sett i nærheten av brua i det aktuelle tidsrommet natt til søndag».

Tilbudt grøt

En av de som ble mistenkt i saken var Paul Sivertsen fra Tverrelvdalen. Han satt på kjøkkenet og spiste grøt, da politiet banket på døra.

– De hadde vært borte hos naboen, Berit Sivertsen, først. Hun var same og hadde forlangt tolv, så der oppe hadde de ikke fått utrettet stort. De var derfor ganske opptrekk da de kom til oss. Jeg husker jeg spurte han ene om han ville ha grøt. Nei, han var «fan meg ikke kommet hit for å spise grøt», sier Paul og ler godt.

Kona Gerd Sivertsen har ikke glemt hendelsen.

– Jeg var rasende. Det kokte i meg. Bente (eldste datteren journ.anm) hadde fødselsdag og jeg husker jeg skulle ned og handle fløte. En av politidamene spurte om hun fikk kjøre med meg, men det fikk hun ikke, sier Gerd.

Romnummer på hotellet

Ektemannen ble avhørt to ganger.

– En gang hentet de meg da jeg var på jobb på Westamarin. I baksetet på bilen satt

en av de hemmelige agentene deres. Da de var ferdige å avhøre meg, fikk jeg oppgitt to romnummer på hotellet i Alta, som jeg kunne komme til hvis jeg hadde mer informasjon, forteller Paul.

Dalingen ble ganske raskt sjekket ut av saken, og i dag sier han til Altaposten at han synes forsøket med bru-aksjonen var svært amatørmessig utført.

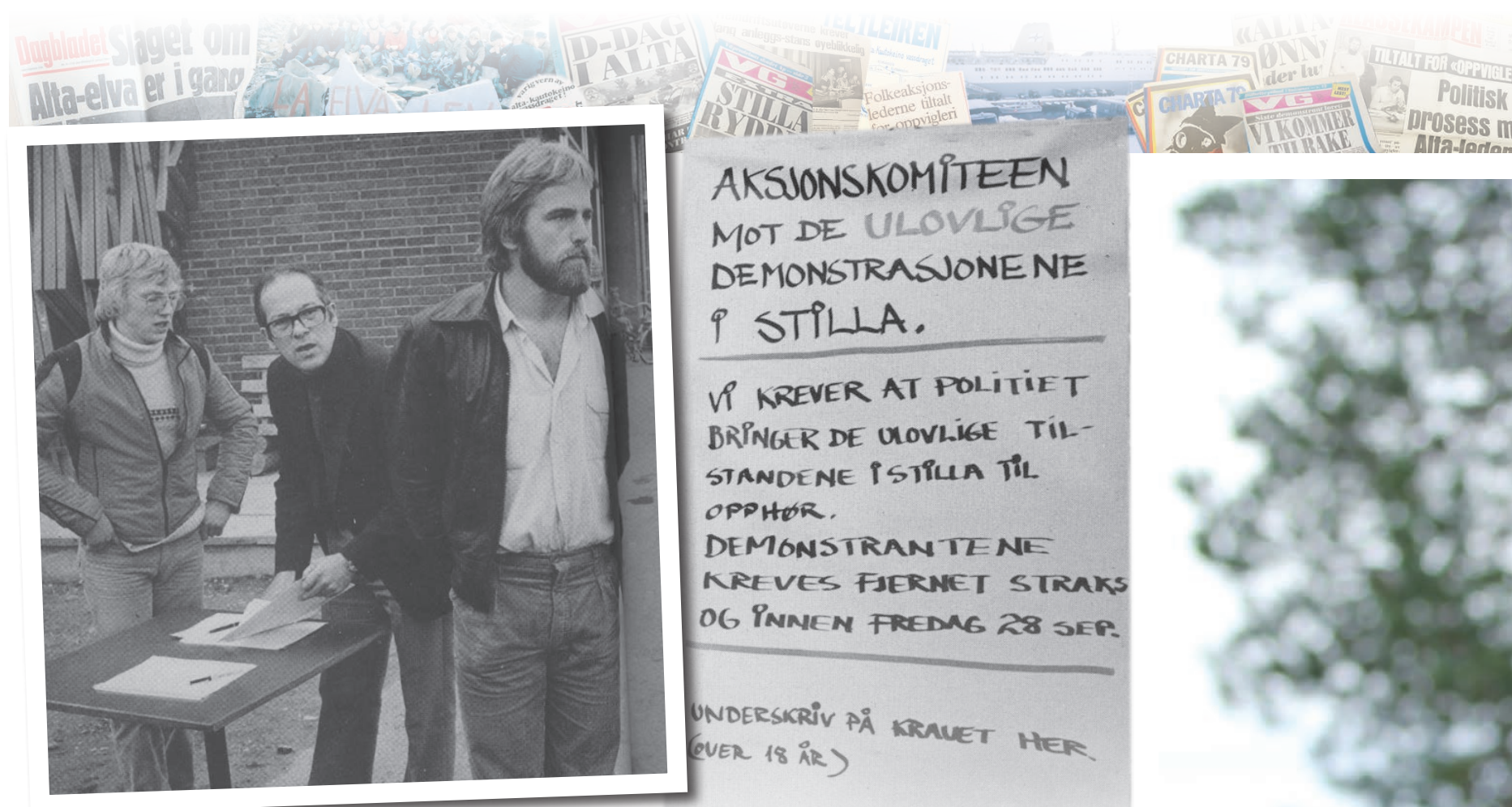
– Hadde det vært noen som kunne de sake-ne, ville ikke brua stått der i dag. Jeg tror mer det var en provokasjon fra politiets side, for å rettferdiggjøre det de sjøl gjorde. Jeg tror de ønsket å være i Alta lenger, her tjente de gode penger, sier Paul.

Når det gjelder den senere sprenginga av Somby-brua, hvor Niillas Somby og minst to andre var involvert, sier Sivertsen:

– Det tok vi i folkeaksjonen helt avstand fra. Der kunne liv gått tapt.

VAR MISTENKT: Paul Sivertsen husker hvordan han hadde politiet inne på kjøkkenet sitt etter at han ble mistenkt for et mislykket sabotasje-opdrag ved Fossan bru. (Foto: Hanne Larsen)

BORGERVERNET. Harald Opgård mener han noe ubetenksomt ble aktiv i borgervernet. Her sammen med en ung Geir Ove Bakken. Bildet er fra boka «Alta, bilder» av Åsmund Lindal og Helge Sunde.

Harald Opgård føler at han ble en huggstabe i Alta-saken.

Av **Hanne Larsen**
hanne@altaposten.no

– Jeg hadde selvfølgelig ikke dratt til Stilla den kvelden, hvis jeg hadde visst at det ble slik. Men livet er slik. Man kan ikke styre alt, sier Harald Opgård.

– Jeg var ingen leder

Opgård har takket ja til å la seg intervjuer om sin rolle under Alta-aksjonen, og det er en tydelig rørt 79-åring vi treffer hjemme i Tverrelvdalen. I avisarkiver og på folkemunne, fremstilles Opgård som lederen for borgervernet, som oppstod som en motreaksjon til folkeaksjonen mot utbygging av Alta-elva. En rolle han har måttet betale dyrt for i ettertid.

– Ja, det var det som var det jævlige. At jeg ble fremstilt som lederen. Men jeg var ingen leder, jeg bare gjorde det jeg ble bedt om, sier han.

Opgård beskriver den dagen for 40 år siden, da han ble involvert i elvesaken:

– Jeg var på fotballkamp i Tverrelvdalen, da noen lokale ungdommer kom bort til meg og spurte om jeg kunne være med på rydde leiren i Stilla, dagen etterpå. Det var gutter jeg hadde stor fortrolighet til. Noen av dem kjente jeg godt, fordi de vanket i huset hjemme hos oss. Jeg sa til dem at jeg kan være med, men det er ikke snakk om å rydde leiren. Vi skal spørre dem om de kan avvikle leiren.

Møttes på idrettsplassen

Opgård var 39 år på denne tida og en mann med en viss myndighet i bygda. Han hadde nylig gått ut av kommunestyret for Alta arbeiderparti, etter at partiet i 1978 gjorde vedtak om å si nei til utbygging. Et vedtak Opgård ikke ville stille seg bak. På kvelden etter fotballkampen, begynte telefonen å kime hjemme hos Opgård.

– Folk ringte og spurte om både tid og sted, og kom med innspill. En fra Arbeiderpartiet ringte meg og sa: «Harald, du har gjort så mange tabber, nå gjør du ingen tabber», sier Opgård.

Han forklarer at han hadde en ubehagelig følelse for hele opplegget, men at han likevel møtte opp som avtalt på idrettsplassen i Tverrelvdalen, ettermiddagen etter.

– Jeg vet ikke hvor mange som var der, men det var mange. Jeg skulle ikke være noen sjef, jeg vet de hadde pekt ut en annen, men hun hadde ringt meg og sagt at hun ville ikke. Men jeg gjentar at jeg ikke hadde påtatt meg noe lederskap, jeg ringte ikke noen for å få trommet sammen folk. Jeg fulgte kun de ordene jeg hadde fått.

Ble uvenner med Alfred

Opgård blir på gråten når han ripper opp i den gamle historien, samtidig snakker han ufortrødent videre, som om han bare må få dette ut:

– Jeg ble med til Stilla, der jeg holdt en kort appell, hvor jeg ba om at dette ble avvirket. Og det var da jeg fikk litt dårlig samvittighet, for der oppe skulle min gode venn Alfred Nilsen tale, på vegne av demonstrantene. Det ble munnhuggeri mellom oss, og jeg blir nesten på gråten hvis jeg skal snakke stygt om Alfred, og det har jeg heller ikke lyst å gjøre. Vi var gode venner, men i den perioden ble vi jævlige uvenner. Ja, det ble et jævlige rabalder der oppe og jeg forstår godt at han ble forbannet på meg. Men jeg kunne ikke kripe til korset da, så jeg fullførte det jeg hadde lovet dem på idrettsplassen.

Fra nå av ble ingenting som før, ifølge Harald, som jobbet på Alta produkter på Dalebakken i Alta sentrum. Allerede mandagen startet det han hevder var mobbing fra en navngitt person på arbeidsplassen, noe som medførte at Opgård valgte å slutte etter kort tid. Fra nå av ble han med videre i borgervernets arbeid.

– Jeg hadde lyst å trekke meg ut av mange grunner, men ja, jeg ble med videre. Vi hadde et møte på BUL-huset og jeg vet at mange var enige med meg, men de var redde for demonstrantene. Men de var ingenting å være redd for. Det som er viktig for meg å si, er at det ringte mange folk fra Dalen til meg og ba om at vi måtte rydde opp, og at Nalganas og Østerelvdalen var full av kommunister. Ja, det var kommunistfrykt, sånn var det på den tida, forklarer Opgård.

Ville lage film om borgervernet

Borgervernet var en stund nesten like kjent som folkeaksjonen, og avisene, ikke minst Altaposten viet borgervernet stor plass. Leser-

innleggene var mange og stort sett kritiske. På redaksjonell plass og lederplass, vekslet den utbyggingskritiske lokalavisa mellom å kritisere og latterliggjøre borgervernet og dens frontfigurer. Så beryktet ble borgervernet, at ikke ukjente Christian Vennerød i Fotfilm AS, ønsket å lage film om bevegelsen.

Lørdag 1. september 1979 skriver imidlertid Altaposten at: «Ingen tør stille opp for intervju i spillefilm». Christian Vennerød sa følgende til avisa den gang: «Vi har forsøkt å få 8-10 personer til å stille opp, tilbudt dem 300 kroner for bryet, men ingen har svart ja».

Han forsikret videre at hensikten ikke var å latterliggjøre aksjonistene i borgervernet, men at de ville slippe frem argumentene deres. Vennerød får spørsmål om talsmennene til borgervernet også er blitt tause, hvorpå han svarer: «Helt tause, og ingen kan henviser meg til andre som har meningers mot».

Harald Opgård sier i dag at han i mange år etter Alta-saken måtte lide for det standpunktet han hadde tatt.

– Det har vært en stor påkjønning, men aller verst for kona og sønnene mine, som fikk presentert at jeg var en kjeltring. Jeg ble kalt for sviker og alt mulig.

– Men hvorfor ble du med, hvis du var i tvil om at det var det rette å gjøre? Følte du deg bondefanget av situasjonen?

– Ja, det gjorde jeg absolutt. Alle var enige om at noe måtte gjøres, men ingen ville ta ansvar. Så sa dem: «Du Harald, er talfør, du kan gjøre det».

Følte seg sviket av Ap

Opgård forklarer overfor Altaposten at han også følte seg dårlig behandlet og uønsket i Arbeiderpartiet. En følelse som ble forsterket da han var i Oslo for å overlevere underskriftslistene fra borgervernetsida, til justisministeren. Her skal han ha møtt på sentrale AP-folk, som ikke la skjul på hva de mente om at han ikke hadde klart å rydde opp i demonstrantleiren.

– Den dagen fikk jeg mye å tenke på og en ting var jeg sikker på: jeg var ferdig med Arbeiderpartiet. De hadde misbrukt min tillit. Når jeg ikke klarte å jage vekk demonstrantene, så var jeg for dårlig. Det kan jeg jo være enig i, sier Opgård, som mener en av dem som ikke ønsket han inn i varmen, var leder i Finnmark Ap, Gunnar Mathisen.

– Gunnar kalte meg for en muldvarp, ja kanskje jeg var det.

”Je
kalt

Gunnar Mathisen er ikke så lysten på å snakke om verken Harald Opgård eller hans uttalelser.

– Jeg kan ikke tenke meg at jeg har kalt Harald for en muldvarp, men jeg kan jo ikke vite hva Harald har følt. Men skal du være med i et parti, så må du vise deg frem og gjøre noe, sier en ordknapp Mathisen i dag.

Flyktet fra Alta

Uten tilhørighet i sitt gamle parti, blant flere av de gamle vennene, eller i bygda, blir situasjonen begreplig for Harald. Baksnakking og nattlige telefoner, med hets og sladder, skal ha blitt mer eller mindre hverdagskost, forteller han. Ribbet for verv, innflytelse og anseelse velger Harald å ta familien med seg og flytte vekk fra bygda.

– Jeg var 39 år, midt i livet og jeg hadde ikke så mye å tilføre. Så jeg søkte meg vekk fra Alta og havnet i Karasjøk, i 1983. Mange lurte på hvordan jeg skulle klare meg blant

g ble for sviker

RØMTE BYGDA: Harald Opgård forteller ærlig om den store påkjenningen Alta-saken har vært for han. (Foto: Hanne Larsen)

samer, men jeg klarte meg kjempegodt. De beste vennene mine er blant samer i Karasjok, sier Opgård og legger til:

– Sønnene mine har møtt reindriftssamer på fjellet, som har sagt at: «Harald er en venn av oss», og at mange har stor respekt for meg. Jeg har også stor respekt for folk i Finnmark, understreker Opgård, som etter hvert havnet i Vadsø, hvor han fikk jobb i Finnmark fylkeskommune.

– Jeg følte meg nærmest som en landssviker, og hadde jeg ikke kommet meg vekk fra Alta, ville jeg gått rundt og vært sur og jævlig på familien.

– Til alt hell ble jeg også valgt inn i styret i Finnmark idrettskrets, noe som bidro til at jeg kunne bevare litt verdighet. Her var jeg i mange år. Jeg prøvde å gå tilbake til Alta IF senere, men her ble jeg betraktet som en småtulling, som ingen ville ha med å gjøre. Heldigvis hadde jeg guts til å si ja, da jeg ble

forespurt om å være formann i Tverrelvdalen idrettslag, hvor jeg var en stund. Men siden jeg bodde i Vadsø på denne tida, var det ingen god løsning.

Trodde på kraftbehovet

Sakte, men sikkert har Harald følt at han har klart å stable livet på beina igjen og han forklarer at han i dag ikke er uvenner med noen, heller ingen fra folkeaksjonen.

– Jeg har så mange gode venner rundt omkring. Jeg har snakket med Alfred og med Tore Bongo. Svein Suhr og jeg er gode venner, og Ruth Rye Josefsen snakket jeg med en uke før hun døde. Jorunn Eikjok, som var med på sultestreiken foran Stortinget, kom og kastet seg rundt halsen på meg sist jeg traff henne. Vi har hatt mange gode samtaler, forteller Harald, som understreker at demonstrantene aldri var en del av det han opplevde som en mobb mot han.

Årsaken til at han lot seg overtale til å bli med på borgervernets side, var at han trodde fullt og fast på at utbygginga var viktig og riktig.

– Ja, jeg trodde strømbehovet var reelt, men hadde jeg visst at man skulle gi bort hele Finnmarks kraftforsyning, og kaste verdier som egentlig tilhørte Finnmark bort, så hadde jeg aldri gjort det. Vi som kjempet for Alta kraftlag fikk ingenting igjen, mener Opgård, som stiller seg i rekken av de som irriterer seg over at samene ble seierherrene etter Alta-saken.

– Sametinget har ingen legitimitet i mitt hode, kommenterer Opgård.

Ville støtte demonstrantene

Tiden leger som kjent alle sår og Harald understreker at han ikke bærer nag. Situasjonen han satte seg i må han skylde seg selv. Men han medgir at han har forandret seg.

– Jeg som alltid likte å ta ordet har sluttet med det. I dag lever jeg et stille og rolig liv. Jeg bryr meg ikke om hva andre måtte si og mene. Jeg fikk fryktelig kjeft hos en mann i en fiskekø en gang, men jeg måtte bare si til han at; jeg har det godt her i verden og jeg håper du og får det godt. Men jeg har vel bare måtte finne meg i dette, når jeg valgte å stå frem som jeg gjorde. Jeg skal ikke si at jeg ble tvungen, men jeg ble sterkt anmodet om å stille opp for borgervernet. Men hadde jeg visst det jeg vet i dag, hadde jeg nok støttet demonstrantene, men jeg hadde ikke sittet i lenkegjengen.

Intervjuet ebber mot slutten og Harald virker både lettet og utladet.

– Jeg kan sikkert oppfattes som bitter, men jeg er ikke det. Men at jeg får snakke ut og at noen vil høre min historie, det føles godt, sier han.

Vi var påvirket av voksegenerasjonen

Det var helt spinnvilt. Jeg skjønner ikke at det går an å ha det sånn.

Geir Ove Bakken

HAR LÆRT: Geir Ove Bakken var en av ungdommene som var involvert i aksjonene mot demonstrantene i Stilla. 40 år senere mener han både han og bygda har lært noe av striden. (Foto: Jarle Mjøen)

Geir Ove Bakken angrer på ting som ble sagt og gjort i kampens hete.

Av Hanne Larsen
hanne@altaposten.no

– Alta-aksjonen, ja. Den har jeg lagt det bak meg. Det var et voldsomt engasjement og vi var veldig påvirket av voksegenerasjonen og de eldste i bygda, sier Geir Ove Bakken, som var en av flere ungdommer i Tverrelvdalen som var engasjert i og rundt borgervernet.

– Det var ganske ville tilstander, hva husker du fra den tida?

– Ja, det var helt spinnvilt. Jeg skjønner ikke at det går an å ha det sånn. Det var en forferdelig opphetet stemning. Når jeg tenker i små glimt på det, så blir jeg ikke glad over hvordan dalingene oppførte seg. Men vi må samtidig huske på at det var en konsekvens av historien og de motsetningene som var mellom dalførene. I dag er det noe helt annet. Bygda har virkelig lært utrolig mye av det her, mener Bakken.

– Lært mye

Bakken er sønn av avdøde Lars Bakken, som var en markant Arbeiderparti-politi-

ker i Alta under Alta-saken, og som var for å bygge ut elva. Geir Ove er i dag selv politiker, og har lang fartstid både i lokal- og fylkespolitikken. I dag har han et helt annet syn på ting, enn han hadde som ung og uerfaren.

– Vi har lært utrolig mye de siste 40 årene. Vi har lært å bli glad i hverandre, og ikke minst å bli glad i og forstå det samiske. Det er det viktigste som har kommet ut av dette. Jeg synes vi står sterkere rustet til å tåle debattene i dag, sier han.

– Er det noe du angrer på?

– Nei, jeg synes ikke man skal bruke tid på å angre, hele aksjonen og det engasjementet det utløste har ført mye bra med seg tross alt. Det samiske blomstrer, og når vi i høst har fulgt stjerne-kamp og Ella Marie, så kjenner man at man blir stolt. Jeg blir stolt, og det gjør noe med oss alle i Finnmark. Når det gjelder selve utbygginga, så har vi vært med på å gi vårt bidrag til storsamfunnet uansett om man liker det eller ikke. Samtidig må man berømme de som mener at elva skal være slik den har vært i all sin tid. Så får man bare håpe at man kommer tilbake til de gamle fangstene. Det er også viktig å låne øret til de som er kritiske til det som skjer innen havbruk og oppdrett. Det å passe på det naturlige og bestående er viktig.

– Har du noe uoppgjort med noen etter Alta-saken?

– Nei, innimellom har man sagt og gjort ting man ikke burde ha sagt eller gjort. Men man lærer av det som har skjedd og det er viktig at vi kan reflektere i ettertid og at vi kan lære av det. Men det er ingen som har kommet og sagt; Geir Ove hvorfor gjorde dere det dere gjorde? Det må bety at det bor mye godt i menneskene og at vi bruker mesteparten av tida til å se fremover, ikke bakover, sier Bakken.

Til slutt sier han noe om anleggsveien og hva den har medført:

– Så har vi også fått igjen noe. En utvidet mulighet til å ferdes innover fjellet og bruke områdene. Det er noe mange synes er veldig positivt og det har også gitt muligheter. Det må vi kunne se.

NESTE UKE:
Jorunn Eikjok forteller om sultestreiken foran Stortinget, mens Niillas Somby ser tilbake på sprengingsaksjonen mot Sombybrua og om flukten til Canada.

FAKTA

Alta-saken

- Alta-saken var en politisk konflikt fra rundt 1968 til 1982, hvor samiske interesser og miljøverninteresser gikk mot en storskala vannkraftutbygging i Indre Finnmark.
- Planene møtte hard kritikk, og i 1973 ble «Alta-utvalget» for bevaring av vassdraget dannet. Motstanden mot utbyggingen var basert på samiske interesser, reindriftsinteresser og miljøverninteresser.
- I de første planene lå også en neddemming av bygda Maze inne, dette ble senere skrotet og i 1973 vedtar Stortinget varig vern av Maze.
- I 1976 går kommunestyret i henholdsvis Alta og Kautokeino imot utbyggingsplanene, mens Finnmark fylkesting sier ja. Aksjonens første leder er Kato Johansen, før Alfred Nilsen fra Alta overtar stafettspinnen.
- I 1978 dannes Folkeaksjonen mot utbygging av Alta-Kautokeino-vassdraget og 15.000 underskrifter samles inn lokalt.
- I januar 1979 varsler et folkemøte i Alta sivil ulydighet mot utbyggingen. I juni samme år avviser Stortinget et forslag om å ta Alta-utbyggingen opp til ny behandling.
- I september 1979 stopper folkeaksjonens lenkegjeng anleggsarbeidet i Stilla. Lokalt politi forsøker å fjerne demonstrantene, men må gi opp.
- I oktober 1979 sultestreiker en gruppe samer foran Stortinget. Statsminister Oddvar Nordli erklærer midlertidig stans i anleggsarbeidet og lover at samiske rettigheter skal utredes.
- I mai 1980 vedtar Stortinget for tredje gang at utbyggingen skal gjennomføres.
- I januar 1981 sendes 600 politifolk til Alta for å fjerne demonstrantene som har barrikadert seg ved det såkalte Nullpunktet i Stilla. Politiet har militært utstyr og militære kjøretøyer til rådighet. Samebevegelsen innleder en ny sultestreik.
- I februar 1981 erklærer statsminister Gro Harlem Brundtland midlertidig stans i anleggsarbeidet, på grunn av brudd på kulturminneloven. I september gjenopptas arbeidet, mot harde protester fra reindriftsamer.
- I 1982 oppløses Folkeaksjonen mot utbygging og i mars samme år forsøker Niillas Somby og minst to andre personer å sprengre den såkalte Somby-brua. Forsøket mislykkes og Somby mister en arm under sabotasjeaksjonen. De to andre som var med har aldri stått frem offentlig.
- I 1984 legges den første delutredningen frem av samerettsutvalget, som ble opprettet etter sultestreiken i 1979.
- I 1987 settes Alta kraftverk i drift.
- I 1989 blir Sametinget åpnet av Kong Olav.

Kilder: Alta, kraftkampen (Lars Martin Hjorthol 2006), Store norske leksikon.

TIDLIGERE PUBLISERT:

